

Organizacijska vprašanja OF

Okrožnice, naslovljene krajevnim ali vaškim odborom OF, mnogokrat iz raznih vzrokov obležijo v predalih sekretarjev ali predsednikov odborov. Da bo naš sleherni frontovec natanko seznanjen z delom frontnih organizacij na vasi, bomo v našem listu objavljali izbrane izsledke iz plana Okrajnega odbora OF, ki bo zajel najvažnejša organizacijska in druga vprašanja ter tekoče naloge frontnih organizacij na vasi.

1. Da bi se naše frontne organizacije še bolj pomnožile, je treba čim prej pristopiti k vključevanju novih članov, predvsem iz vrst viničarjev ter malih in srednjih kmetov, na drugi strani pa izločiti iz OF vse tiste kulake, ki s svojim delom in odnosom do naše družbene stvarnosti nasprotujejo vsem našim splošnim gospodarskim interesom.

2. Ustanavljanje in krepitev že ustanovljenih študijskih krožkov OF bo v veliki meri pripomoglo k poglobitvi diferenciacije oziroma zaostrevanju razredne borbe na vasi.

3. Sporazumno s sindikalno organizacijo bo v tem mesecu zaključena sečnja drv v Novem mestu, kamor bo še predhodno poslana pomoč delovni brigadi. Novih 2000 kub. metrov drv za kurjavo je nam nakazanih v našem okraju.

4. V predpripravi za gradnjo zadržnih opekarn v prihodnjem letu je treba pričeti z organiziranjem poljskih opekarn in kopanjem gline. Letošnje priprave morajo biti temeljiteše kot so bile lanske.

5. V tem mesecu ustanoviti 50 osnovnih organizacij AFŽ ter že obstoječe organizacijsko utrditi. Naloga njih je mobilizirati dopolnilo posebni frontovski brigadi, ki dela v tekstilni tovarni v Kranju.

6. Naloga mladine glej v delovni resoluciji, ki je bila sprejeta na skupni okrajni konferenci SKOJ-a in LMS in je objavljena v današnji številki »Našega dela«.

Novo življenje naših otrok v okrajnem dečjem domu

»Teško in odgovorno je delo z našimi malimi,« je dejala tov. Ljubiceva, medicinska sestra in upravnica okrajnega dečjega doma na Ljutomerški cesti, ko sem jo ob neki priložnosti obiskal in zaprosil, če bi si lahko ogledal notranjost doma naših najmanjših. Zelo živo mi je pripovedovala o domu, otrocih, delu med njimi ter o težavah, v katerih je zrastle dečji dom. Eno izmed prvih pobud za ustanovitev takega doma je dal takratni tajnik OLO tov. Debenjak Slavko, ki je kljub takratnim težavam vztrajal in uporno zagovarjal potrebo po istem. Okna, stopnišče, zidovi in luči v hiši so bili v popolnoma demoliranem stanju, kar je zahtevalo generalne preureditve poslopja. Po trudopolnem delu je bil dom urejen ter tako začel vršiti svojo veliko nalogo. Število prvih »malih stanovalcev« je bilo majhno, z dotokom novih otrok pa so nastale nove težave, pred vsem v pomanjkanju potrebnega perila. Pomoč v tem je nudil OO RKS, ki je poleg perila preskrbel tudi obleke in živila, posteljino pa je podarila takratna uprava narodne imovine. Veliko pomoči je nudil soc. zdravstveni odsek pri OLO, predvsem pa OIO sam, kar je dosedaj edinstven primer v Sloveniji.

V dom so bili sprejeti nezakonski ter zdravstveno in socialno ogroženi otroci, sirote, nedonoščki ter otroci obojestransko zaposlenih staršev. Trenutno je v domu 40 otrok, od teh je 29 do 1 leta starosti, ostali pa do 3. leta. Prostora je sicer za 50 otrok, vendar pa jih vsled tehničnih neprikladnosti ne sprejemajo več.

Tudi sedaj se še upravno osobje bori z različnimi objektivnimi težavami, kakor je pogrešanje separiranih prostorov (igralnic in jedilnic), kjer bi lahko zaposlili starejše otroke. Ministrstvo za ljudsko zdravstvo je dalo obljubo, da bo interveniralo za pravočasno dobavo naročenih otroških oblek, vendar pa še do danes ni storilo ničesar. Verjetno je v svojem gledanju na naziv doma preveč birokratski, ker je slednji registriran kot »Dom dojenčkov«, zaradi česar starejši otroci še vedno čakajo na obleko. Po objektivni presoji pa bi le moralo uvideti, da so potrebe le potrebe! Tudi odsek za trgovino in preskrbo pri OLO je nekoliko neresen pri sprejemanju naročil za dobavo zelenjave.

Materje obiskujejo svoje otroke ob nedeljah, ki jih pa lahko vidijo le skozi okno. Tako zahteva hišni red, tako zahtevajo zdravstveni predpisi in pravila. Dojčice matere pa imajo reden dostop k dojenčkom.

Posebna skrb se posveča higieni samih otrok, ki so dnevno okopani in preoblečeni. Tudi kakovosti hrane se posveča stroga pažnja. Slabotni in mlajši otroci prejemaajo dnevno 7 rednih obrokov, vstevši nočne obroke, starejši otroci pa 5 rednih obrokov, kot dodatek pa prejemaajo še sadje, pecivo in čokolado.

Razen vestne in požrtvovalne tov. Ljubiceve, ki je otrokom kakor mati, so še 4 otroške negovalke ter 7 praktikantk za otroške negovalke. Tov. Ljubiceva drži negovalkam redna strokovna predavanja in so vezana na pomoč, ki jih nudi negovalkam pri njihovem praktičnem delu.

Take domove je lahko dala samo ljudska oblast, ki nudi vsestransko pomoč pri rasti, razvoju, negovanju in vzgoji naših najmlajših.

Prvo nagrajevanje prosvetnih delavcev v okraju

Da bi se najpožrtvovalnejšim prosvetnim delavcem okraja dalo zaslužen priznanje za njihovo vestno in neutrudno delo v šoli in izven nje, se je v sejni dvorani MLO v Ptuj zbralo 86 učiteljev, kjer so jim na slavnosten način bile podeljene denarne nagrade.

Tov. Živic Jože, član OK KPS in član OIO, je vsem navzočim čestital k njihovim uspehom ter podčrtal veliko delo, ki ga opravlja naš prosvetni delavec na vasi. Tudi vzgojno delo je vezano na razne in velike težave, posebno v našem okraju. Veliko truda in naporov bo treba vložiti pri preusmeritvi našega novega vzgojnega dela, katerega smoter mora biti v popolnem skladu z novimi družbenimi temelji v naši državi. Veliko vloge mora odigrati naš prosvetni delavec pred vsem v poglobitvi razredne diferenciacije na vasi oziroma v zaostrevanju razredne borbe proti izkoriščevalskim in špekulativnim tendencam kulakov. Ob koncu je ponovno čestital nagrajencem ter jih pozval k še intenzivnejšemu delu pri vzgoji ne samo naši najmlajših, temveč tudi pri kulturni preobrazbi vse ljudske množice.

Nato sta pomočnik poverjenika za prosveto tov. Franjo Hribernik in okrajni prosvetni inštruktor tov. Stane Stančič podelila navzočim denarne nagrade v znesku od 2000 do 5000 dinarjev.

Ob koncu se je v imenu nagrajencev s toplimi in dirljivimi besedami zahvalila tov. Mervič Dora, učiteljica iz Markove, ter dejala, da le pogoji ljudske oblasti omogočajo slehernemu državljanu vsestranski razvoj in uspeh pri delu.

Šolski otroci v Cirkulanah imajo svojo kuhinjo

Haloški predeli so najbolj revni del našega okraja. Sicer ljudstvo po svoji zavednosti pri vseh akcijah v dobrobit skupnosti ne kaže tega vtisa. Vzemimo samo ljudsko posojilo ali pa sodelovanje haloškega ljudstva v narodno-osvobodilni borbi.

Seveda, primerno temu je tudi odziv naše ljudske oblasti za potrebe Haložanov. En taki primer je šolska kuhinja PRKS. Za lansko šolsko leto se je na pobudo OO RKS ustanovila šolska kuhinja s 50-timi gojenci. Žal pa pri vsem prizadevanju okrajnega koordinacijskega odbora, predvsem tov. Krajnc Lidunke, stvar ni najboljšo potekala. Krajevne edince RKS so metale odgovornost na šolsko upraviteljstvo, to pa na Podmladek RKS itd. Tako se je zgodilo, da v letošnjem šolskem letu kuhinja ni delovala vse do druge polovice septembra. Od tega časa naprej je pa delovanje kuhinje doseglo zelo visoko stopnjo. Ker nam je ostalo nekaj neizrabljenega kontingenta od meseca septembra, smo takoj pomnožili število rejencev od 50 na 110. Uvedli smo takšno poslovanje, da je vsaka

nepravilnost onemogočena. Otroci dobijo trikrat tedensko obed z mesom, solato, juho, kavo z žganci, ječmenovo kašo itd. Obroki pa so zelo izdatni, da dnevno ostane po 5 do 15 obrokov za tiste učence, ki ostajajo popoldne na učnih krožkih in ki so zelo oddaljeni. Kontrola z GO RKS iz Ljubljane je z delovanjem naše kuhinje bila zadovoljna, uvidela je potrebo haloških otrok in takoj odobrila, da zvišamo število obrokov od 50 na 110. Tako bomo z novim letom sprejeli na hrano še več otrok. Ljudstvo celega šolskega okoliša pozdravlja prizadevanje RKS in dnevno pomaga s svojimi prostovoljnimi prispevki, predvsem s povrtinami, katerih nam RKS ne more dati v zadostni količini.

Zanimiva pa je, kako se KLO Cirkulane odziva na naše prošnje glede potreb šolske kuhinje. Naj samo navedem primer, ko smo se obrnili na KLO Cirkulane s prošnjo, da nam prodajo za šolsko kuhinjo 2 m drv. Na seji odbora smo jim obrazložili, da bomo v slučaju, da nam drva zmanjkajo, prisiljeni zapreti kuhinjo.

III. revija SKUD-ov — pobuda za novo kulturno-umetniško dejavnost

Revija je dala nov konkreten dokaz, kako raste v globino le umetnost, ki ni ločena od naroda, od urode ljudstva in njegove splošne dejavnosti. Pokazala je, da imajo kraji z najmočnejše razvito industrijo tudi najboljša kulturno-umetniška društva (Trbovlje, Maribor, Jesenice, Kranj). Večina zmagovalcev raznih sekcij (godba Guštanj in Trbovlje, dramski odseki Jesenice, Trbovlje, pevski odseki Maribor, Kranj, plesni Javornik, Kranj, Guštanj) je iz industrijskih centrov. Značilno je, da imajo prav ta središča obenem največ mladega novega kadra in največ uspeha zaradi svojega velikega razumevanja in svoje nagnjenosti za poglobljen ideološki in resen strokovni študij pri kulturno-umetniškem delu. Nadalje je pokazala revija, da so tista društva, ki so postala organizacijsko že trdna enota (Moškrič, Ljubljana, A. Besednjak, Maribor, L. Hohkraut, Trbovlje) uspevala na vseh področjih svojega udejstvovanja ter da je osnovna organizacijska podlaga društev z revijo v glavnem že izvršena, da jo bo pa potrebno še močno utrjevati, organizacijsko in idejno poglobljati in so izven društev obstajajoče posamezne skupine le še drugotnega pomena.

Vsekakor so pokazale godbe na pihala največji napredek in primeri z ostalimi sekcijami. Kljub slabim instrumentom in ponekod še pomanj-

kljivi zasedbi je od devetih kar sedem godb doseglo 75odstotno ocenitev (Trbovlje, Guštanj, Hrastnik, Jesenice, Besednjak Maribor, Rožanc in poštarji Ljubljana). Med 13 nastopajočimi pevskimi zbori je doseglo tako visoko kvaliteto 6 zborov (Moškrič in Mazovec Ljubljana), S. Klavora in A. Besednjak Maribor, Kranj in Murska Sobota), od šestih dramskih skupin tri (Jesenice, Trbovlje, Ptuj). Orkestri in harmonikarji bistveno kvalitativno niso zrasli od zadnje revije v maju in jim bo potrebno dajati več strokovne pomoči ter uvajati v orkestralne sekcije več mladega šolanega kadra. Plesne sekcije so pokazale pri svojem delu mnogo ljubezni in domiselnosti in so že prešle iz osnovnih organizacijskih težav v oni stadij, ki potrebuje predvsem mnogo poglobljenega študija. Programom, posebno za instrumentalno glasbo, ki so bili v glavnem dobri, naj društva v zvezi s širšim študijem in boljšo povezavo s strokovnjaki v bodoče povečajo v celoti še več pažnje.

Celoten pregled dela z nakazanimi smernicami bo služil sindikalnim kulturno-umetniškim društvom v zvezi s celotnim gradivom, ki bo v kratkem izšlo v tisku, kot dragocen pripomoček za poglobljeno delovanje v zimski sezoni. Strokovne konference po raznih sekcijah, ki bodo na osnovi teh izkušenj, pa bodo še bolj konkretno nakazale bodoče naloge.

Na občnih zborih društev, ki so sedaj po reviji, naj društva temeljito pristopijo k študiju vsega materiala iz izkušenj ob III. reviji in tako še k resnejšemu in še uspešnejšemu delu. Kajti revija je imela s svojim kritičnim in avtokritičnim načinom dela namen pobude za kvalitativnejšo kulturno-umetniško dejavnost, ki jo delavski razred vrši in se tudi s to dejavnostjo preoblikuje v nove zavestne socialistične ljudi.

In kaj so nam odgovorili? »Naj si jih pa starši sami ređijo!« je cinično predlagal kulak po premoženju in miselnosti — Arbafter Anton — in večina odbornikov, veliki kmeti, kot so Voglar Franc, Brlek Anton, Žuran Ivan, od katerih niti eden ni vpisal niti dinarja ljudskega posojila, so pritrdili in skoraj začeli ploskati »imenitnemu« dovtipu. Ni čudež, da potem, pri vsem prizadevanju ljudstva, v KLO Cirkulane vse stvari potekajo v takem neredu. Obrnili pa smo se tudi za pomoč ostalim odborom in tov. Rajher Stanku, ki je našel več organizacijskih možnosti in socialnega čuta, kot cel odbor RKS v Cirkulanah.

Šolska kuhinja je pripomogla k izboljšanju učnih uspehov in šolskega obiska na šoli, ki je lani v tem pogledu bila med zadnjimi v Sloveniji.

Tako je naredila posvetna postava. Božja zapoved pa je naredila: trpi krivico, Jernej, in kadar te udari sosed na desno lice, ponudi mu še levo; in če ti ugrabi suknjo, daj mu še srajco!«

»Lazeš!« je vzkliknil Jernej. »Bog ni naredil krivice!«

Morda je seglo študentu sočutje v srce, zakaj ni se več smejal.

»Jernej, ne prerekaj se o krivici in pravici, ne o postavah in božjih zapovedih; tudi jaz sem se prerekal, pa zdaj nimam ne doma ne človeka.

Hotel sem razložiti ljudem krivico svetla in postav, pa so me poglani na cesto, puntarja. Trpi krivico, Jernej, in je ne imenuj! Vrni se, poklekni pred gospodarja, skleni roke in ga prosil za ponižen kot tiste hiše, ki si jo sam postavil, za skorjo tištega kruha, ki si ga sam pridelal. Tako stori, pa boš ubogal posvetne postave in božje zapovedi!«

Jernej je počasi zmajal z glavo. »Krivico si trpel, pa ti je legla na srce, da govoriš nespametne in brezbožne besede. Ampak ker si trpel, stopi k meni, kadar boš truden in lačen: postelja bo tam zate in žlica!«

Tako je rekel Jernej. pri srecu pa mu je bilo hudo in težko.

In sta šla vsak po svoji poti.

Ob 30-letnici Cankarjeve smrti

„Hlapec Jernej in njegova pravica“

»Takole je torej, premisli: štirideset let sem delal na tem svojem domu; če tam poklekneš, natanko pogledaš grudo, pa boš videl, da je moja, pa boš spoznal mojo kri. Tudi če pogledaš na hišo, te bodo v mojem imenu pozdravljala tista zelena okna... Kako torej misliš?«

Študent je strmel in molčal. Jernej je upognil hrbet globoko, nagubančil je čelo in položil kazalec na kazalec, da bi natanko razložil in razkazal.

»Tako je namreč! Prišel sem pred štiridesetimi leti — odkod? Iz Resja, se mi zdi — iz Resja sem prišel! Preveč nas je bilo, pa sem se napotil; dolgo je že, tudi ne sanja se mi nikoli več, ne o materi, ne o bratih; in če bi nama zdajle prišli naproti, bi jih ne pozdravil... Glej, in sem prišel in sem ustvaril tisti dom — tjà pogledj, tjà pod klanec!«

Študent je pogledal in se je začudil.

»To je Sitarjevo... tam!«

»Katerega Sitarja, vprašam? Kod si se klatil, da ne veš? Umril je, večerjaj smo ga pokopali! Jaz sam sem še ostal, poslednji gospodar!«

»Kam se je izgubil mladi Sitar?«

»Ozri se, tam stoji, pred hišo; poznam ga, ker stoji tako moško... Bog varuj, nič hudega o njem: dober delavec bi bil, le malo preveč pije in nagle jeze je... Nikoli ga ne bom podil od hiše; naj se ščeperi v božjem imenu, saj je mlad!«

»Kako bi ga podil od hiše? On je gospodar po očetu!«

Jernej je nejevoljen stresel z glavo ter je široko zamahnil.

»Kaj blebečeš, puhla učenost? Nisem te zato ustavljal na cesti!... Dedič je in gospodar po očetu — šega je, tudi pravica morda, Bog bo že vedel. Ampak to je eno. Ali drugo je: štirideset let je delal Jernej, štirideset let je Jernej zidal, Bog je blagoslovil Jernejevo delo, da je obrodilo obilen sad, stoteren in tisočeren. Čegavo je delo, čegav je sad? —

to mi zdaj povej! Katera posvetna postava in katera božja zapoved je naredila, da nimam, kamor bi legel, ko sem nakosil sená, da bi bila, če ga nakopičim, gora višja od Ljubljanskega vrha? in da nimam skorje kruha, ko sem napolnil in nabasal egiptovske hrame z ržjo, pšenico in ajdo? Učenjak, to mi zdaj povej!«

Študent je spoznal in razumel in se je veselo zasmejal.

»Jernej, tako je naredila posvetna postava: Jernej bo zidal hišo in kadar bo dozidal: gospodar na peč, Jernej čez prag; Jernej bo oral in bo sejal in bo žel: gospodarju žetev in kruh, Jerneju kamen; Jernej bo kosil in Jernej bo mlatil, Jernej bo spravil senó in slamo, in ko bo napolnil skedenj in podstrešje in hlev: gospodar na mehko posteljo, Jernej na trdo cesto; postarala se bosta gospodar in Jernej: gospodar bo sedel na zapečku in si bo palil pipe in bo prijetno dremal; Jernej se bo skrtil za hlev in bo poginil na gnili stelji.

Nič na vrata usmiljenja, na vrata pravice trkam, da se mi odpro na stezaji! Ni berač in popotnik, kdor je gospodaril štirideset let; ni brez doma, kdor si je sam dom postavil; ni mu treba prositi kruha, kdor je sam obdeloval prostrana polja. Ti, ki si delal — tvoje je delo: to je postavil. Našel bom pravico, dodeljena mi bo: če mi je vi ne prisodite, sodniki nespametni, krivični; velik je svet, mnogo je sodnikov nad vami; nad vsemi pa je Bog.

IV

Napotil se je k županu, ki je bil krčmar v Dolini. Spotoma je srečal človeka, ki ni bil ne gospod, ne študent, ne hlapec; oblečen je bil v črno, nosil je brado, vedel je to in ono, drugače pa je bil malopriden človek, ki ni imel ne doma, ne ljudi; prikazal se je časih, ker je bil rojen na Betajnovi, pa je nenadoma izgubil bogvedikam; tudi vere ni imel in se ni odkrival pred cerkvijo.

»Poprašam ga, nevernika!« je pomislil Jernej, in ga je ustavljal.

»Bog daj, Gostačev!«

»Bog daj, Jernej!«

»Ti, ki si učen in poznaš postave: tole mi povej! Štirideset let sem delal, postavil sem hišo, s svojim potom sem pognojil polje in senožet: čegav je dom?«

Črni študent je samo privzdignil obrvi in molčal.